

SAXA(YAKUT) ATASÖZLERİNİN TÜRKİYE ATASÖZLERİYLE KARŞILAŞTIRILMASI

Prof. Dr. Fatih KİRİŞÇİOĞLU

Atasözleri, halkın yüzyıllar içindeki deneyim ve gözlemlerine dayalı ortak düşüncelerini ve bilgilerini ifade ettiği, ahlâk kurallarını, temel görüşlerini ve hayat felsefesini ortaya koyduğu için toplumun aynası gibidir. Saha Türkçesi, Türk lehçeleri içinde Ana Türkçe'den en eski zamanda ayrılan fakat en geç yazı dili haline gelen /getirilen bir lehçe olduğu için kuşaktan kuşağa geçen bu özlü sözlerin değerlendirilmesi Türklük Bilimi açısından da önemlidir.

Saha (Yakut) Türkleri, Kuzey-Doğu Sibiry'a da kendilerinin Saxa Sire (Yakutistan) dedikleri bölgede Rusya Cumhuriyetine bağlı 1.5 milyon nüfuslu bir Muhtar Cumhuriyet içinde 400 bin kişi olarak yaşamaktadırlar. Sahaların ana Türk kitlesinden bir başka Türk kavminin veya Moğol kavminin baskısı sonucu anayurtları olan Baykal Gölü'nün kıyılarından kuzeye bugünkü topraklarına göçmesi tahmini olarak 12. veya 13. yüzyıllardır. Bugünkü topraklarında sakin bir hayat tarzı sürerken ne yazık ki, Sahalar zorla 1638 yılında Rus hakimiyetine girmişler ve bunun sonucu olarak da sosyal ve ekonomik açıdan hayat tarzlarında büyük değişiklik olmuştur.

Saha Türkleri, dilleri, edebiyatları, inançları ve hayat tarzları açısından daima ilgi odağı olmuş, bilinenin aksine genel Türklük içinde, Türkiye dışında en çok araştırılan ve araştırılmaya devam edilen bir Türk boyu olmuştur. Türkiye'de yapılan çalışmalar ise , çeşitli sebeplerle sınırlı sayıda kalmıştır. Sahaların atasözleri üzerine Türkiyede müstakil bir çalışma yoktur. En hacimli çalışma da Yuri Vasilyev ve Gülsüm Killi ile birlikte hazırladığımız Saha (Yakut) Halk Edebiyatı Örnekleri adlı eserde Sayın Killi'nin A.P.Okoneşikova ve Y.İ.Vasilyev'in eserlerinden faydalanarak aktardığı "Atasözleri" (Ös Xohoonoro) başlıklı bölümdür. Bu bölümde bir kısmı deyim olmak üzere 172 atasözü bulunmaktadır. Karşılaştırmalı çalışmalar ise çok azdır. Bunlar arasında Nuri Yüce ve Özkul Çobanoğlu'nun çalışmaları zikredilebilir. Yüce'nin çalışmasında 1, Çobanoğlu'nun çalışmasında 18 Saha atasözü yer almaktadır. Yüce'nin araştırmasına göre, Saha Türklerinin atasözleri ile Türkiye Türklerinin atasözleri arasındaki uyum % 15-20 arasındadır. Türkiye'de yayımlanmasa bile, Türkçe önemli bir çalışma (aktarma) Ayhan Çelikbay'a aittir. Çelikbay'ın aktardığı Emelyanov'un bu çalışması Saha atasözleri üzerinde değerli bir incelemedir.

Saha Türkçesinde atasözü "ös xohoon" kelimesiyle karşılanmaktadır. Ös xohoon kelimesinin atasözü dışında "misal, vecize" gibi anlamları da vardır. **Ös xohoono** ise " söz ahengi, fikrin özü" demektir. **Ös** "öz, temel, esas" karşılığındadır. **Xohoon** kelimesinin Saha Türkçesinde kökü unutulsa bile, Genel Türkçe koş- fiili ve koşuk ismiyle alakalıdır ve " münasip tabir, seci, aliterasyon, güzel beyan, sözün esas mânâsı, halk arasında dolaşan ve muayyen kalıba dökülmüş kısa söz, nükteli ve dokunaklı söz" gibi anlamları ihtiva etmektedir. Aynı kökten türetilmiş **xohoonnoox** " nakaratlı, dokunaklı sözleri ihtiva eden" ve **xohoorğoo-** " fıkralar , tekerlemeler düzmek, istihza etmek" kelimeleri de Sahacada kullanılmaktadır.

Çalışmamızda değerlendirilmeye alınan atasözü sayısı 430'dur. Bu atasözlerinden 117 tanesi Türkiye Türklerinin atasözleriyle benzerlik göstermektedir. Benzerlik oranı % 37'dir. Bu atasözlerini şekil ve anlam açısından birebir veya çok yakın benzeyenler ve anlam açısından benzeyenler olmak üzere iki kısımda ele aldık.

A- Şekil ve Anlam Açısından Benzeyenler:

Bil balık bahıttan sıtıyar.

(Balık baştan kokar)

Bies tarbax biir buolbatax.

Beş parmak bir değil.

İtaabat oğonu emsehteebetter.

Ağlamayan çocuğa meme vermezler.

Öydöõx östöõx axaarı doğorbuttan orduk.

Akıllı düşman akılsız dosttan yeğdir.

İyetin kör, kuhın ıl.

Anasına bak, kızını al, kenarına/kıyısına bak bezini al.

Atın kihiexe xaspıt iinner beyen tühüön.

Başkasına kuyu kazan kendi düşer.

Kihi inñiger iini xahıma, beyeñ tühüön.

(Başkasının kuyusunu kazma, kendin düşersin)

Başkasına kuyu kazan kendi düşer.

Ağıyaxtıx laxsıy, elbextik oñor.

(Az çene çal, çok çalış)

Az laf, çok iş.

Üle ükse, tıl ağıyağa üçügey.

(Çalışmanın çoğu, sözün azı iyidir.)

Az laf, çok iş.

Kulgaax xaalar, mocus kuolar ebit.

(Kulak kalıyor, boynuz ise ilerliyor)

Boynuz kulağı geçer.

İkki ataxtaax eriene ihiger, kötör eriene tahıgar.

(iki ayaklı da (yani insanda) alacalık içinde, kuşta ise dışındadır)

Hayvanın alacası dışında, insanın alacası içinde.

İt it tühıhten ölböt.

(İt itin dişlemesinden ölmez.)

Col ikki xarağa suox.

Saadetin iki gözü kördür.

Aşkın gözü kördür.

Sılgı kistehen, kihi kepseten bilser.

(Atlar kişneyerek, insanlar konuşarak anlaşır)

Sılgı kistehen bilsihir, kihi kepseten bilsihir, uuça (nuuçça) surugunun bilsihir.

(Yılkılar birbirleriyle kişneyerek, insanlar konuşarak, Ruslar da mektuplaşarak tanışırlar.)

Kihi kepseten, sılgı kistehen, inax mağırahan bilser.

(İnsan konuşarak, at kişneyerek, inek böğürerek anlaşır.)

Inax mağırahan bilser, sılgı kistehen bilser, kihi kepseten bilser.

(İnekler böğürerek, atlar kişneyerek, insanlar konuşarak tanışır.)

Oğus ayaatahan bilsihir.

(Öküzler birbirini böğürmeleriyle tanırlar.)

Hayvanlar koklaşa koklaşa, insan konuşa konuşa anlaşır.

Tugu üünnereğın da onu xomuyağın.

Ne ekersen onu biçersin.

Baay cadañnını xahan da öydöbööt.

(Zengin fakiri hiçbir zaman düşünmez)

Tok açın hâinden bilmez.

Bıa sinñıgehinin bıstar.

İp ince yerinden kopar.

İp inceldiği yerden kopar.

Tıalınan kirbit xolorugunan taxsar.

(Rüzgârla giren kasırgayla çıkar)

Sillienen küirbit xolorugunan taxsar.

(Fırtına ile giren, kasırğa ile çıkar)

Rüzgâr eken fırtına biçer.

Öfkeyle kalkan zararlar oturur.

Tieteybit cebin siir, kihini – sanaa.

(Demiri pas yer, insanı elem.)

Sana süreği siir, cebin timiri siir.

(Düşünce kalbi yer, pas da demiri yer)

Demir nemden, insan gamdan çürür.

Yiğidi gam, demiri nem öldürür.

Tölkö tönnübet.

(Kader (kısmet) geri dönmez, alinyazısı bozulmaz)

Kimi da külün gınma beyeger kelien söp.

Gülme komşuna gelir başına.

Alcatı döböñ oñoruu uustuk.

Bozmak kolay onarmak zordur.

Yıkmak kolay, yapmak zordur.

Törüü ilik oğogo bihik oñorbukka dılı.

Doğmamış çocuğa beşik yapmak gibi.

Doğmamış çocuğa don biçilmez.

Kihi ayağın saba tuppakkın.

İnsanın ağzını kapayamazsın.

İnsanın ağzı torba değil ki büzesin.

Xaya kihixex çugarhaabat, kiki xayağa çugahur.

Dağ dağa kavuşmaz insan insana kavuşur.

Çaraas ihiger bürges bappat.

(Kavuk kese içine biz sığmaz(çuvalda biz saklanılamaz.))

Mızrak çuvala sığmaz.

Caxtar kiki sanata ahınnaağar kılğas.

(Kadının fikri/aklı saçından kısadır)

Saçı uzun akli kısa

Cebinneex timir üleğe külümüdüür.

(Paslı demir işte parıldar.)

İşleyen demir pas tutmaz.

İşleyen demir ışıldar.

Elbex tillaax kiki üçügeyi ağıyağı sanarar.

(Çok söyleyen kişinin iyi sözü az olur)

Elbex (ügüs) tıl sapsax(sımsax)

(Çok söz bıktırır-yavandır/lezzetsizdir)

Çok laf yalansız olmaz.

Bıhax bıstagina bahın tıl bıspıtın aagar, türgennik oñor.

Bıçak/el yarası geçer dil yarası geçmez.

Inax eriene tahıgar, kihi eriene ihiger.

İneğin alası dışında, kişinin alası içindedir.

İkki ataxtaax eriene ihiger, kötör eriene tahıgar.

İki ayaklıda (yani insanda) alacalık içinde, kuşta ise dışındadır.

Hayvanın alacası dışında insanın alacası içindedir.

B- Anlam Açısından Benzeyenler:

It iksaan-iksaan ikki xarağa suox oğonu törötör.

İt acele ede ede iki gözü kör yavru doğurur.

Tieteyreñ da bıtaarıañ.

(Acele edersin ama yavaş olur)

Tieteybit sıarğa sır annıgar xaalar, tieteybetex sıarğa sır ürdüger taxsar.

(Sabırsız kızak tepenin altında kalır, sabırlı kızak tepenin üstüne çıkar.)

Acele işe şeytan karışır.

Kihi tıla – ox.

(Kişinin sözü oktur.)

Kihi tıla batıya.

(İnsanın dili pala gibidir.)

Söz ağızdan çıkar.

Bıçak yarası onulur, dil yarası onulmaz.

Kuhağantan kuhağan taxsarıgar dılı

(Kötülükten kötülük çıktığı gibi)

Kuhağan sanattan kuhağan mayğı taxsiağa.

(Fena fikirlerden fena iş doğar)

Kötülükten kötülük doğar.

Ne ekersen onu biçersin.

Bierrerin bekse ıyaabıt, uunarin umnan kebıspıt.

(Vereceğini çama asmış uzatacağımı unutmuş (cimri kişi hakkında)

Almak kolay, vermek zor.

Cıbarga etime: tuluyuoñ suoða diebikke dılı.

(Ayazlı sabahlarda konuşma: her türlü ses iyi iştilir. Yoksa işin içinden çıkamazsın.)

Dağ diye dangırdama, dağın kulağı vardır, yerin kulağı vardır.

Connoox kihi tutaybat.

(İnsan kendi muhitinde ihtiyaca katlanmaz.)

Bülbülü altın kafese koymuşlar, ah vatanım demiş.

Çarapçılaax körüöğe, bergeheleex istieğe.

(Alındığı olan görür, kalpaklı olan işitir)

Göz görür, kulak duyar.

Süppüt köstübet, timirbit küöreybet.

(Yitirilen bulunmaz, batmış olan çıkmaz.)

Her iş olacağına varır.

Giden gelmez.

Süreğe suox süüs sübeleex.

(Tembelin yüz tane öğüdü vardır.)

Tembele iş buyur, nasihat al.

Süreğe suox kihi sübeleex.

(Tembel adam vesilecidir, vesile kavrayıcıdır (bahane uydurur)???hilekar, mahir k.yok)

Tembele iş buyur, sana akıl öğretsin.

Sürexteex kihi tuoxtan da mappat.

(Çalışkan insan hiçbir şeyden mahrum olmaz, hiçbir şeyde yoksulluk çekmez)

Sürexteex kihi süğün buolbat.

(Çalışkan bir adam boş durmaz---rahat olmaz, vazgeçmez)

Çalışan kazanır.

Xoyutañ turbut çuçaax xarağın xastar.

(Geç kalan kuş gözlerini kazıyor (yiyecek bir şey bulmadığından ağlayarak gözyaşını siliyor.)

Sona kalan dona kalır.

Küöskün erdetten örünüme.

(Öğle yemeğini erken pişirme.)

Demir tavında dövülür.

Kihi ayağıttan taxsıbt buolan baran ihillibet buolbat.

İnsanın ağzından çıkan şey (söz) işitilmeden kalmaz

Yerin kulağı vardır.

Kırcık aru kurduk dagdayar

(Gerçek yağ gibi su yüzüne çıkar)

Kırcık küneeğer sırdık.

(Hakikat güneşten de parlaktır.)

Güneş balçıkla sıvanmaz.

İdeleeği kıtta oloruoñ – ideleex buoluoñ, tüökünü kıtta oloruoñ - tüökün buoluoñ.

(Ustayla birlikte olursan usta, dolandırıcıyla birlikte olursan dolandırıcı olursun.)

Bana arkadaşını söyle sana kim olduğunu söyleyeyim.

Üzüm üzüme baka baka kararır.

Kör ile yatan şaşı kalkar.

Kıtalık kınatın töbötüger kurpaxtaağer dılı.

(Ak turnanın bile kanadının ucunda karası var)

Her güzelin bir kusuru vardır.

O kadar kusur kadı kızında da bulunur.

Biir beyeñ bert buoluoñ suoğa.

Tek başına iyi olamazsın (her zaman arkadaşların olması gerekir))

Yalnız taş duvar olmaz.

Bir elin nesi var, iki elin sesi var.

Sıltaağa suoxxa kihil sınıllıbat.

(Sebepsiz yere adamı dövmezler)

Sebepsiz kuş ötmez.

Tuttuoñ inine tolkuydaa, kerdieñ inine keemeydee.

(Yapmadan önce düşün, kesmeden önce ölç.)

Sañarıan innine sanaan kör.

(Söylemeden önce, iyi düşün)

Bin düşün, bir söyle.

Turaax “min oğom sarı çarkılaax” diebit diebikke dılı.

(Karganın “benim yavrum at derisinden çarıklar giymiştir” demesi gibi.)

Beye sına beyege minñiges.

(İnsanın kendi sümüğü kendisine tatlı gelir.)

Kuzguna yavrusu anka görünür.

Tuta ilikkine totuma, tutaxxına totoor di(y)ebikke dılı.

(Tutmadan (elde etmeden) tok sayma, fakat tuttuktan sonra tok say)

Dereyi görmeden paçayı sıvama.

İlin atağı kelin atax siter diebikke dılı.

Ön ayağa arka ayak erişir denildiği gibi.

Boynuz kulağı geçer.

Ön tekerlek nereye giderse arka tekerlek de oraya gider.

Xaatittan xanna barıay?

(Kendi çığrından nereye sapsın?)

Armut dibine düşer.

Toxtubut tuolbat.

(Dökülmüş yeniden doldurulmaz)

Ölbüt tillibet.

(Ölen dirilmez)

Alına yazılan görülür (başa gelir).

Onnooğor ıy-kün altıhar.

(Ay-güneş bile kavuşur)

Dağ dağa kavuşmaz, insan insana kavuşur.

Abaahını abaahı siebet.

(Abaahı (şeytan) abaahıyı yemez)

İt iti ısırılmaz.

Keriehe kerinitten taxsıbat, toruoha torunuttan taxsıbat.

(Ekmek parçası ekmekten büyük olmaz (fena ana-babanın çocukları da fena olurlar))

Kenarına bak bezini al, anasına bak kızını al.

Kihi kieniger bağarırma: beyen kienitten matıan.

(Başkasının malına göz dikme, elindekini de yitirirsin)

Dimyat'a pirince giden evdeki bulgurdan da olur.

Kihi öllöğüne ütöte biler.

(Ne zaman ki insan ölür, işte onun iyi sıfatları (onun büyüklüğü) o zaman malûm olur)

Kör ölür badem gözlü olur, kel ölür sırma saçlı olur.

Toppukka sıa da sıpsax.

(Toka yağ bile lezzetsiz gelir)

Toku ağırlamak zordur.

Suor suorun xarağın oñpot.

(Karga karganın gözünü oymaz)

İt iti ısırılmaz?

Tıala suoxxa mas xamsaabat.

(Rüzgar olmayınca ağaç kımıldamaz)

Ateş olmayan yerden duman çıkmaz.

Tebien sađa xara sanaataađar tüön sađa ürüñ sanaa orduk.

(Deve kadar kara fikirden ben kadar ak fikir iyidir.)

Küçük bir hakikat çok büyük yalandan üstündür.

Tılga tüher kihi alđahın ükseter.

(Gevezenin yanlışı da çok olur)

Elbex tıltan elbex sıha taxsar.

(Çok sözden çok yanlış çıkar)

Çok laf yalansız olmaz.

Çok bilen çok yanılır

Salañ sabı barır.

(Acemi adam iplik harcar)

Acemi katır kapı önünde yük indirir.

Elbex bıraattuttan ehe da kuttanar.

(Çok kardeşliden ayı da korkar.)

Arkalı it kurdu bođar.

Birlikten kuvvet doğar.

Aaspıt tönnübet, toxtubat tuolbat.

(Geçen dönmez, dökülen dolmaz)

Giden gelmez.

Olmuşla ölmüşe çare yok.

İkki acırđa ehe biir arđaxxa kıstaabat.

(İki azgın ayı bir inde kışlamaz)

Bir ipten iki cambaz oynamaz.

Algıska onńoođor abaahı axsur.

(Hayır duası edilse şeytan bile yumuşar.)

Aattaspıt kihi aamnaamı kıtarar.

(Tatlılıkla insan ayrılmış şeyleri bile birleştirir)

Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır.

Sordooxtorgo soto taha tübeher, ereydeexterger et taha tübeter.

(Bahtı karaya etin baldırının dış kısmı düşer, yoksula etin kasının dış kısmı düşer.)

Fukaranın tavuğu tek tek yumurtlar.

Soruktaax süür xamsıyara üçügey.

(Bir işle gelen adam için işini başarmakla acele etmek iyidir.)

Erken kalkan yol alır.

Alban aat, suon surax türger knattaax.

Şan, ün, şöhret kanatlıdır (Çabuk geçer).

Güvenme varlığa, düşersin darlığa.

Aas kihi aska ayağa suox.

Aç insan ağızsız gibidir.

Aç ayı oynamaz.

Albn albn ataastaax, tüökün tüökün cüögeleex.

Sahtekar sahtekarın arkadaşı, dolandırıcı dolandırıcının dostudur.

Bana arkadaşını söyle sana kim olduğunu söyleyeyim.

Arnı ürdüger uu dagdaybat, kırcık ürdüger sımıya ittibat.

Yağ üstüne su çıkmaz, gerçek üstüne yalan çıkmaz.

Güneş balçıkla sıvanmaz.

Baar xaalbat, mal xollubat.

Bulunan bir işe yarar (o hiçbir işe yaramaz görünse bile).

Sakla samanı gelir zamanı.

Baastaax baahın tarbaama.

Yaralı adamın yarasını kaşıma.

Yaraya tuz basma.

Biir menik süterbitin süüs körsüö bulbat.

Bir aptalın kaybettiğini yüz akıllı bulamaz.

Bir deli kuyuya taş atmış, kırk akıllı çıkaramamış.

Xarçı tahaatağına xahaak xamsur.

Para şingirdadığı zaman kazak (Rus kazağı) oynar.

Paranın açamayacağı kapı yoktur.

Xotoño kiirbit- saaxxa bihillibet buoluo suoğa.

Ahıra girip de pisliğe bulaşmamak olmaz.

Xotoño saaxxa imámmit buolbat.

Ahıra giren hayvan tezeği ile pislenmeden kalmaz.

Hamama giren terler.

İkki acırğa ehe biir arğaxxa kistaabat.

İki azgın ayı bir inde kışlamaz.

İki cambaz bir ipte oynamaz.

Kırcağastan ıyıtma, silcibittan lyıt.

Yaşlıdan değil, gezenden sor.

Çok gezen çok bilir.

Ölbüt kihi ahnta üs xonuktaax..

Ölmüş kişinin acısı üç gündür.

Ölbüt ölbütünen, ölbütü kitta ölör suox..

Ölen ölmüştür, ölen ile ölünmez.

Ölenle ölünmez.

Toyon oğoto toyon.

Kartalın yavrusu kartaldır.

Armut dibine düşer.

Üüte suox max inıramtağay (inıramtıgar dılı kihi).

Sütü olmayan inek böğürge olur (böğürmeye mütemayıl adamdır).

Boş tenekeden çok ses çıkar.

Siredexsiye silcañın beyen sirilliexxin söp.

Ayıpsız yar/dost isteyen, yarsız/dostsuz kalır.

Ağıyax ol onnugar üçügey buoluoxtaax.

Az olsun uz/öz olsun.

Otonóotoxxo oñooyuk tuolar.

Damlaya damlaya göl olur.

Xanna tümsüü baar da onno küüs baar. /Eyetten orduk suox.

Nerede birlik, orada dirlik.

Xantayan turan sillebitiñ xaraxxar tühüö.

Rüzgara tüküren kendi yüzüne tükürür.

Kihi tıla-ox.

Söylenen söz atılan ok (Söz ağızdan bir kere çıkar)

Tuoraabıtı turaax siir, bıralıybıtı bırdax siir.

Sürüden ayrılanı kurt kapar.

Tıala suoxxa mas xamsaabat.

Yel esmezse yaprak kıvıldamaz.

KAYNAKLAR

- A.P.OKONEŞİKOVA, Kıra Saastaax Oğolorgo Taabırınnar uonna Ös Xohoonoro, Yakutsk 1991.
Aydın OY, Tarih boyunca Türk Atasözleri, İstanbul, 1972.
D.K. SİVİTSEV., Saxa Folkloru Xomuurunnuk, Novosibirsk, 1996.S.123-128.
E.K. PEKARSKİY, Yakut Dili Sözlüğü, İstanbul, 1945.
E.K.PEKARSKİY,-,D.D.POPOV.-,V.M.İONOV, Wörterbuch der Jakutischen Sprache, Yakutsk-Petersburg, 1899-1930.
E.M MUSTAFAYEV,.; V.G ŞERBİNİN., Büyük Rusça Türkçe Sözlük, İstanbul, 1996.
Ekrem ARIKOĞLU, “Söspeter (atasözleri)”, Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi, cilt 25,-Hakas Edebiyatı-Ankara 2003,s.232-243.
Fatih KİRİŞÇİOĞLU, Saha Türklerinin Atasözleri, Ankara, 2007.
Feridun Fazıl TÜLBENTÇİ, Türk Atasözleri ve Deyimleri, İstanbul 1963.
Ferit BİRTEK, Divan-ı Lugat-it-Türkten Derlemeler-I, En Eski Türk Sıvları, Ank. 1994.
G.U. ERGİS, Oçerki po Yakutskomu Folkloru, Moskova 1974
İbrahim DİLEK, “Kep Söstör (Atasözleri)”, Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi, cilt 24,-Altay Edebiyatı-Ankara 2003,s.
N.V. YEMELYANOV,, (Çeviren A.Çelıkbay) “Yakut Atasözleri ve Deyimlerinin Kökeni”, Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, s.2, Bışkek. 2001.
Ömer Asım AKSOY, Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü 1, Atasözleri Sözlüğü, Ankara, 1984.
Özkul ÇOBANOĞLU, “Atasözleri” Maddesi, Türk Dünyası Ortak Edebiyatı, Türk Dünyası Edebiyat Tarihi, cilt 3, Ankara 2003, s.151-203
P.A., SLEPTSOV, Yakutsko-Ruskiy Slovar’, Moskova., 1972.
Şükrü ELÇİN, Halk Edebiyatına Giriş, Ankara 1993.
W. RADLOFF, Die Jakutische Sprache, St.Petersbourg. , 1908.
Yuriy VASİLYEV, Bodoybo uonna Üt Saxaların Folklorı, Cokuuskay, 1992.
Yuriy VASİLYEV, Fatih KİRİŞÇİOĞLU, Gülsüm KİLLİ, Saha(Yakut) Halk Edebiyatı Örnekleri, Ankara 1996.